

Bescherm Nederlanders tegen vervuiling

Een gezonde leefomgeving – met gezonde lucht, schoon water en vruchtbare bodem – vormt de basis voor ons bestaan. Nederlanders hebben recht op een schone, gezonde en duurzame leefomgeving. Toch is dit niet vanzelfsprekend. Daarom roept een brede coalitie van gezondheids-, omwonenden- en milieuorganisaties het nieuwe kabinet op werk te maken van een gezonde leefomgeving.

NATUUR
& MILIEU

DeGoedeZaak

DOPStein

DUINBEHOUD
KOESTER DE KUST

Frisse Wind. Nu!

gezondheidop1

JONGE
KLIMAAT-
BEWEGING

mdlfonds
Gezondheid begint in je buik

urgenda
SAMEN SNELLER DUURZAAM

ADEM VRIJ
AAN HET IJ

stichting
duurzaam
ZEVENELLEN

FAIR
RESOURCE
FOUNDATION

Future Up

Groene Zorg
Alliantie

IMPACT
ECONOMY
FOUNDATION

KWF

LAB TOEKOMSTIGE
GENERATIES
VOOR DE MOOIST MOGELIJKE TOEKOMST

LONG
FONDS

de natuur en
milieufederaties

STOP PFAS
STOP CHEMOURS

TEGEN
GIF

Bezorgde Omwonenden Chemours

Stichting Veiliger Zaltbommel

Een gezonde leefomgeving is een recht, maar geen vanzelfsprekendheid

Onze leefomgeving staat onder druk door de uitstoot van veel schadelijke stoffen, wat leidt tot onaanvaardbare gezondheidsproblemen, hogere zorgkosten, schade aan ecosystemen en lagere landbouwopbrengsten. Volgens het RIVM wordt 4,5% van alle ziektelast in Nederland veroorzaakt door een vervuild milieu, waar luchtkwaliteit een belangrijk aandeel in heeft.¹ Ook kost het steeds meer geld en moeite om ons drinkwater gezond te houden. Deze schade vormt een direct welvaartsverlies voor Nederland. Onder andere de industrie speelt hierin een grote rol, met een jaarlijkse schade voor de samenleving van minstens 9,6 miljard euro.² De kosten van vervuiling worden betaald door de samenleving, niet door industriële bedrijven die deze schadelijke uitstoot veroorzaken. De samenleving is hiermee driedubbel de dupe: onze leefomgeving wordt vervuild, onze gezondheid is in gevaar én de kosten worden op ons afgewenteld.

Zelfs wanneer deze bedrijven zich aan vergunningen houden, kan hun uitstoot nog schadelijk zijn voor omwonenden. Toezichthouders zoals de Inspectie Leefomgeving en Transport³ en de Onderzoeksraad voor Veiligheid⁴ concluderen dat het huidige systeem van vergunningen en handhaving tekortschiet. We hebben slechts een beperkt en vaak achteraf verkregen beeld van de daadwerkelijke emissies en hun effecten. Hierbij zijn we afhankelijk van metingen die bedrijven zelf uitvoeren en aanleveren. Daarnaast sluiten de huidige normen niet aan bij de meest recente wetenschappelijke inzichten over wat nodig is voor de bescherming van gezondheid en milieu. Bestaande regelgeving voldoet dus niet om Nederlanders te beschermen. Bijna driekwart van de Nederlanders maakt zich dan ook terecht zorgen over de aanwezigheid van grote industrieën.⁵

Impact schadelijke uitstoot op de gezondheid

Bij industriële activiteiten komen diverse stoffen vrij die schadelijk zijn voor onze gezondheid. Deze uitstoot kan plaatsvinden naar de lucht, naar water of naar de bodem.

Voorbeelden van veelvoorkomende schadelijke stoffen zijn:

- Fijnstof
- Stikstofoxiden
- Zwaveloxiden
- Zware metalen
- Vluchtige organische stoffen (VOS)
- Broeikasgassen (zoals koolstofdioxide, lachgas en methaan)
- PFAS
- Staalslakken

Veelvoorkomende aandoeningen zijn:

- Luchtwegklachten
- Longaandoeningen
- Hart- en vaatziekten
- Schade aan het immuunsysteem
- Schade aan het zenuwstelsel
- Kanker

Broeikasgassen veroorzaken klimaatverandering en vergroten daarmee de kans op gezondheidsschade door bijvoorbeeld extreem weer, hittestress of toename van infectieziektes. PFAS zijn extra schadelijk doordat deze niet of nauwelijks afbreken. Contact met staalslakken leidt tot bloedneuzen en geïrriteerde ogen, huid en luchtwegen. Ook bevatten staalslakken zware metalen die op lange termijn schadelijk kunnen zijn.

1 RIVM, 2024, Hoofdrapport VTV-2024

2 PBL, 2025, Jaarlijks ten minste 46 miljard euro schade door milieuverontreiniging in Nederland

3 Inspectie Leefomgeving en Transport, 2024, Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht

4 Onderzoeksraad voor Veiligheid, 2023, Industrie en omwonenden

5 Natuur & Milieu, 2024, Peiling: Klimaatverandering is één van de vijf grootste zorgen voor Nederland

Voorkomen vervuiling is beter dan genezen

Om onze gezondheid echt te beschermen moet industriële vervuiling zo veel mogelijk worden voorkomen en dus worden aangepakt bij de bron. Het voorkomen van deze schadelijke uitstoot zorgt niet alleen voor een gezondere leefomgeving en betere gezondheid, maar is ook in het belang van toekomstige bedrijvigheid. Juist het stellen van duidelijke normen en eisen jaagt innovatie aan en stimuleert het bedrijfsleven om tot werkelijk schone en duurzame productie te komen. Bovendien heeft elk bedrijf baat bij gezonde werknemers. Met het aanpakken van vervuiling bij de bron stimuleren we zowel onze welvaart als ons welzijn.

Toekomstbeeld

Een grote groep maatschappelijke- en omwonendenorganisaties zet zich dagelijks in om een gezonde leefomgeving te realiseren. Met deze coalitie streven we naar een toekomst waarin schone productie de standaard is, groene koplopers worden beloond, we gezonde lucht inademen, een vruchtbare bodem ons gezond eten biedt en mensen de groenten en eieren uit hun eigen tuin met een gerust hart kunnen eten. Waar je onbezorgd kunt zwemmen en kinderen onbekommerd kunnen spelen. Dit toekomstbeeld kan werkelijkheid worden door gezondheid en een gezonde leefomgeving prioriteit te geven in het industriebeleid.

Daarom vragen wij de formerende partijen om werk te maken van de volgende vijf punten:

1

Versterk toezicht en handhaving op de uitstoot van schadelijke stoffen

Investeer structureel 100 miljoen euro extra in de omgevingsdiensten om toezicht en handhaving te verbeteren, zodat milieuregels effectief en consequent worden toegepast. Omwonenden moeten erop kunnen vertrouwen dat regels worden nageleefd en dat hun gezondheid niet in gevaar komt.

2

Verbeter metingen

Zorg voor onafhankelijke, real-time en fijnmazige metingen van de uitstoot van de industrie. Combineer dit waar mogelijk met biomonitoring om de daadwerkelijke impact op mens en dier te bepalen. Goed inzicht is essentieel om beleid te evalueren en waar nodig bij te sturen.

3

Scherp emissienormen aan naar de meest recente inzichten

Scherp emissienormen aan op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten en internationale adviezen op het gebied van gezondheid en milieu, zoals de WHO-advieswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide. Alleen dan is er voor iedereen sprake van een gezonde leefomgeving.

4

Bescherm mens en milieu tegen persistente en giftige stoffen

Voorkom dat persistente en toxische stoffen zich blijven ophopen in onze bodem, het water en de voedselketen. Maak daarom nu werk van een Europees breed verbod op PFAS om mens en milieu te beschermen tegen deze schadelijke stoffen. Wacht echter niet op Europa met het beschermen van Nederlanders. Voer op korte termijn een verbod in voor de meest risicovolle sectoren en activiteiten, zoals sommige andere landen al hebben gedaan⁶. Verbied daarnaast toepassing van industrieel afval, zoals staalslakken, waarbij schadelijke stoffen in het milieu terecht kunnen komen, zolang risico's voor mens en milieu niet zijn uitgesloten. Nederland moet het voorzorgsbeginsel serieus nemen: wat giftig is, hoort niet in onze leefomgeving.

5

Geef milieu een volwaardige plaats in een ministerie

Zet opnieuw een zelfstandig (deel)ministerie van Milieu op, zodat de leefomgeving en gezondheid van Nederlanders de bescherming krijgen die ze nodig hebben. Een gezonde leefomgeving met gezonde lucht, schoon water en een vruchtbare bodem is essentieel voor het welzijn van mensen en voor onze toekomstige welvaart. Wat goed is voor het milieu, is goed voor iedereen: het beschermt onze kinderen, onze natuur én onze economie. Daarom verdient milieu een volwaardige plek binnen de overheid, met duidelijke verantwoordelijkheid, voldoende middelen en verankering in beleid en besluitvorming⁷.

Via de QR-code vind je de persoonlijke verhalen van mensen die in hun dagelijks leven last ondervinden van vervuiling door industrie.

6 Sluit hierbij aan op de unaniem aangenomen VNG-motie voor het instellen van een landelijk PFAS verbod en het opstellen van een plan van aanpak

7 In overeenstemming met het principe 'Health in All Policies'